Uniuns beneventan dapli pusseivladads per sortida

Tgi ch'ei carschius si en Surselva sa che l'offerta da locals da sortida ei fetg limitada. Specialmein per loghens perifers dat ei buca bia schelta. Ordvart la sesiun turistica eis ei grev d'anflar in local da sortida, damai ch'ils biars han serrau. Ina petitziun dil Giuven Center Surselva ha la finamira da crear novas pusseivladads per sortida e migliurar quellas ch'ei dat gia. Quellas stentas vegnan beneventadas d'uniuns da giuventetgna.

MARTIN SIMONET/FMR

La partida dil Giuven Center Surselva ha annunziau sia intenziun da promover la veta da notg en Surselva. Cun quella finamira rimna ella suttascripziuns per ina petiziun. La petiziun ha igl intent da «crear respectiv megliurar ils loghens d'inscunter e las pusseivladads da partenza en Surselva». Quei tuna aunc dètg nunexact e «politic». Treis mesiras pretenda la petiziun dalla Regiun Surselva e dallas 15 vischnauncas pertuccadas. En collaboraziun duein ei discutar il basegns da loghens da scuntrada. Silsuenter duei la Regiun Surselva promover la creaziun ed il manteniment da locals, cun sustegn d'iniziativas privatas ni dil maun public. Era vul il Giuven Center Surselva promover loghens da scuntrada ch'ein aviarts sur onn, buca mo duront la sesiun aulta. Sia finamira ei d'animar pli biars giuvens Sursilvans da restar ella regiun.

In resun positiv da Mustér

«Tenor mia opiniun ei la munconza d'opziuns per sortida in tema urgent», di *Estella Mazzetta* da Mustér, presidenta dall'Uniun da giuventetgna fracziun Vitg. «Cunzun a Mustér vegn l'infrastructura turistica megliurada d'incuntin, ed el medem mument ha ei mo ina suletta bar el vitg», di Estella Mazzetta sin damonda dalla FMR. La bar ch'ella manegia – il Nangjiala – fa sco ils biars restaurants vacanzas denter las sesiuns turisticas. «Quei munta per giuvens indigens ch'ei ha duront la sesiun aulta pauc plaz ed igl ulteriur temps eis ei savens serrau.» Per quels motivs sustegn Estella Mazzetta la petiziun.

Cedric Brunold da Laax, president dall'Uniun da giuventetgna Laax. FOTO SMAD

Estella Mazzetta da Mustér, presidenta dall'Uniun da giuventetgna fracziun Vitg.

Fiastas en loghens centrals

Era da Laax survegn il Giuven Center Surselva susteniment. «La petiziun ei segir ina buna idea», di *Cedric Brunold*, il president dall'Uniun da giuventetgna Laax. «Sper entginas fiastas en hallas da gimnastica ed in pèr bars ha la regiun Surselva da porscher paucs locals da sortida.» Mo el ha era dubis. «In local en stil d'in club ch'ei mintga fin d'jamna aviarts fa tenor mei buca senn», di Cedric Brunold e declara vinavon: «Gia ussa ein las paucas fiastas ch'ei dat darar frequentadas cumpleinamein.» Tenor el fetschi ei pli bia senn da duvrar las resursas dalla petiziun per organisar entginas grondas fiastas en in liug pli central per curclar igl interess dalla giuventetgna. Sco ils resuns muossan, vegn il giavisch per pli biaras opportunitads per sortida sustenius dallas giuvnas e dils giuvens Sursilvans. Co exact che las resursas duein vegnir duvradas, sche la petiziun ha success ei aunc buca clar. La FMR ha empruau da contactar *Chiara Weishaupt*, presidenta dil Giuven Center Surselva, per in commentari. Ella ei buca stada contonschibla.

Fa ei senn da retener l'invasiun?

La tematica dallas plontas jastras invasivas ei dapi entgins onns fetg presenta. Sonda ha la fundaziun Platta Pussenta mess a Schluein gl'accent sin quellas. Ina specialista ha declarau daco ch'ei fa senn da cumbatter vinavon las invasivas.

AUGUSTIN BEELI/FMR

Rodund 3000 specias da plontas selvadias dat ei en Svizra. Da quellas ein 600 jastras resp. «importadas» dapi 1492, gl'onn che Columbus ha scuvretg l'America. Rodund 10 % dallas importadas ein invasivas. Quei vul gir ch'ellas sederasan immensamein spert. Aschinavon la situaziun da partenza. «Tgei porta quei cumbat?», ha in dils participonts dumandau e gest palesau siu pareri: «Quei para a mi sco ina buot senza funs.» Quella persuna ha visitau sonda vargada il gi da Platta Pussenta.

Ina cumparegliaziun

La fundaziun che s'engascha per la cuntrada cultivada da Falera, Laax, Sagogn e Schluein ha organisau ina informaziun per la populaziun pertuccont la problematica dallas invasivas. El contuorn dalla Cauma da Schluein ei ina pintga gruppa d'interessents serimnada cugl intent da sebrattar e seschar instruir. L'inschigniera d'ecologia Lisa Zimmermann ha representau il funcziunari cantunal Sascha Gregori. Enteifer gl'Uffeci pil schurmetg da natira ed ambient ei quel responsabels per la strategia ed il concept cantunal dallas neofitas invasivas.

Lisa Zimmermann ei la persuna cumpetenta demai ch'ella accumpogna gruppas en survetsch civil, classas da scola e requirents d'asil che han da cumbatter plontas jastras invasivas. La damonda tgei che quella lavur porti ha Lisa Zimmermann replicau cun ina cumparegliaziun: «Era las vias ch'ins schubregia trasora, ni il plantschiu ni teppi en casa, pretendan quitau permanent.» Suenter in gi serimni il tschuff puspei, ed ins schubregi vinavon onns ed onns ora. En quei senn stoppien ins era cumbatter permanentamein las neofitas invasivas. Cun perseveronza sa ei esser ch'ei gartegia da sragischar ellas. «Tut dependa dalla lavur consequenta», ha Lisa Zimmermann avertiu. Ellas ognas dalla Val da Schluein, leu nua che gl'ual sbucca el Rein, va bia glieud a spass, a cuorer, cul bike e cul tgaun. Vias e sendas buca lunsch naven dalla plazza da ballapei ein frequentadas stediamein. Sco quei che participontas e participonts dil gi da Platta Pussenta han saviu constatar, creschan las invasivas dapertut. La balsamina cun glondas (mira foto) per exempel profitescha da surfatschas libras, medemamein la rigera annuala (einjähriges Berufskraut) che scatscha tut ils pastgs e vala nuot sco pavel.

Dapli informaziuns dallas neofitas, cunzun dallas plontas nuscheivlas per la sanadad, anflan ins sut www.neophyten-schweiz.ch.

Lisa Zimmermann culla rigera. FOTOS AUGUSTIN BEELI

Treis neofitas prigulusas

Treis neofitas invasivas ein prigulusas per la sanadad. Inagada l'ambrosia, ina sort ch'ins scumbeglia tgunsch, pervia da sia feglia, cugl issiens indigen. Lu la darvenna giganta (Riesen-Bärenklau) e sco tiarza planta importada il sanetsch sidafrican (schmalblättriges Greiskraut). Quellas treis invasivas astg'ins buca tolerar, demai ch'ellas ein toxicas. Il sanetsch sidafrican teman ins en sia patria oriunda demai ch'el semischeida el graun e sa aschia esser responsabels per tussegaziuns dil paun. La darvenna giganta sa caschunar barschadas dalla pial e problems cun trer flad. Era l'ambrosia ston ins cumbatter. Ella ei prigulusa perquei che gia siu pollen sa caschunar fermas allergias da cunauras. (fmr/abc)

Christian Buchli culla balsamina cun glondas.

MUSTÉR

Amitgas ed amitgs dils autos vegls sentaupan dumengia ils 20 d'uost 2023 a Mustér. FOTO MAD

Sentupada dad oldtimers

Dumengia proxima, ils 20 d'uost sentaupan ils fans da youngtimers ed oldtimers per la quarta ga en Surselva. Da niev serimnan ils amitgs dils autos vegls tiel resort Catrina a Mustér e buca sco a caschun dallas sentupadas vargadas a Rabius. A Mustér stat a disposiziun in grond parcadi e la plazza dil resort Catrina. Beinvegni ein tenor communicaziun tut ils fans e quels che carreschan cun autos classics dalla Svizra e dallas tiaras vischinontas. La manischunza ni il manischunz che ha il viadi il pli liung entochen Mustér retscheiva in premi. Tiel program s'auda ina excursiun communabla tras Mustér entochen a Cavardiras ed anavos. Ton per ils participonts sco per il publicum ei la sentupada gratuita. Duront l'entira occurrenza procura il team dil resort Catrina per la gastronomia da fiasta. Per lantschar la sentupada dalla dumengia proxima a Mustér organisescha l'uniun «Oldtimerland Graubünden» sonda, ils 19 d'uost 2023 sco punct culminont dalla sesiun d'oldtimers ina excursiun communabla da Trun via Glion entochen Val s. Pieder. (cdm/fmr)

CUMPADIALS

In'idea originala per la fiasta dil vitg a Cumpadials. FOTO AUGUSTIN BEELI

Fiera da cofras alla fiasta dil vitg

Sonda proxima envida l'Unun da cultura e sport da Cumpadials alla fiasta dil vitg. En connex cun quella porscha l'uniun da dunnas VINAVON in'attracziun speciala. L'uniun che 25 dunnas han fundau il november digl onn vargau ha preparau ina «fiera ord la cofra». El vér senn dil plaid astgan marcandontas e marcadonts da sis tochen 99 onns separticipar cun ina cofra postada sin ina meisa. Il plaz ei pia limitaus per mintgina e mintgin che separticipescha. Ins sa buca cumprar la cofra, mobein il cuntegn da quella, custeivladads, creaziuns, forsa era antiquitads ni pintgas delicatessas. Per buca concurrenzar l'ustria sil plaz dat ei denton ni glacé ni bubrondas, era buca snacks ni omlettas ord la cofra. Pigl auter ei tutta fantasia lubida. In parisol da sulegl vegn ad esser necessaris per schurmegiar la rauba, pertgei per sonda restan las previsiuns vinavon fetg bunas. (fmr/abc)

Il temps da fiera ei dallas 11.00 tochen las 16.00. Alla fiasta dil vitg dall'Uniun da cultura e sport Cumpadials dat ei ulteriuras attracziuns: Buffet, gril e pulenta sco era in program divertent cun in legn. Il menaschi da fiasta cuntinuescha tochen las 19.00. Lu arva la bar.

SEDRUN

Martullo-Blocher e Maurer sin viseta

Sonda, ils 19 d'uost 2023 visetan la cussegliera naziunala *Magdalena Martullo-Blocher* ed igl anteriur cusseglier federal *Ueli Maurer* la Partida populara svizra (PPS) dalla Surselva. Sco quei ch'il copresident dalla PPS Surselva, *Silvio Schmid* scriva en ina communicaziun allas medias, seigi ei ina gronda honur per la partida d'astgar beneventar ils dus magistrats dalla PPS. En vesta allas elecziuns federalas vegnentas maunchien ils temas da discussiun per quella sentupada segiramein buca; temas che seigien era d'impurtonza per la Surselva ed il Grischun. Per quei motiv seigi ei er impurtont tgi che representi la regiun ed il cantun igl avegnir a Berna. La sentupada ha liug en «La Conditoria» da *Reto Schmid*. Suenter plaids dad Ueli Maurer e Magdalena Martullo-Blocher exista la pusseivladad da prender investa dalla manufactura dalla pli pintga tuorta da nuschs. Igl arranschament entscheiva allas 10.30. (cdm/fmr/hh)

Gekennzeichneter Download (ID=7WI8VNOxN1K11XCTXcCyQg)